

Тема. Історичний колорит твору Вальтера Скотта «Айвенго» і засоби його створення. Динаміка сюжету і гумор.

Мета: ознайомити учнів з поняттям «історичний колорит» та з'ясувати засоби його створення в романі; розвивати спостережливість, увагу, логічне мислення, уміння робити вичерпні висновки, грамотно і виважено висловлювати власні думки, враження; виховувати пізнавальний інтерес до історичного минулого.

Гарно написані історичні романи мають
більшу цінність, ніж кращі курси історії.

Оноре де Бальзак

Хід уроку

I. Організаційний момент. Емоційна готовність учнів до уроку.

II. Актуалізація опорних знань.

Літературний диктант (усно).

(Метод «Прес») Вставте пропущені слова.

В. Скотт народився _____ в столиці Шотландії Единбургі, в родині заможного юриста. Був _____ дитиною в сім'ї, в якій було _____ дітей. У січні 1772 року Вальтер захворів на _____ і втратив рухливість правої ноги, назавжди залишився _____. В. Скотт творець жанру _____ роману, яскравий приклад – роман „_____”. Історичний роман – різновид роману, в якому історія тісно переплітається з авторським вимислом, а реальні особи співіснують з вигаданими особами. В. Скотт помер від _____ 21 вересня _____.

III. Оголошення теми, мети та завдань уроку.

Мотивація навчальної діяльності.

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу.

1. Вступне слово вчителя.

- Чому ми так часто звертаємося до історії? Що хочемо віднайти?

Його називали «шотландським чарівником», а своєю творчістю він переконує, що справжніми творцями історії є не видатні постаті, а простий народ. Яке ім'я цього «чарівника»? (В. Скотт).

«Айвенго» — один з найпопулярніших романів Вальтера Скотта. Він був написаний у 1820 році. Став важливою віхою в творчому житті письменника. У романі «Айвенго» дія відбувається у XII столітті, в глибині середньовіччя, і з перших розділів набуває динаміки і драматизму. Розгалужений сюжет витворюється з переплетіння кількох сюжетних ліній, які формуються на основі мотивів різного змісту і характеру. Що ж потрібно було знати, дослідити, вивчити В. Скотту для того, щоб написати свій роман? Про це ми дізнаємося зараз.

2. Рубрика «Факти без коментарів»

➤ Минуло 100 років після завоювання норманами Англії. Король Річард Левине Серце повертається з полону.

➤ Англіїці тільки формуються, як єдиний народ, як нація.

- Протиріччя між норманами і саксами були непримиренні.
- Це була доба, коли в Англії утверджувалися феодальні відносини, завершувався процес закріпачення селянства.
- Брат Річарда I Джон, намагався захопити англійський престол

3. Впізнайте персонаж роману за описом.

- «...був широкоплечий, довгорукий, м'язистий, як людина, звикла терпіть втому з трудів війни чи полювання...»
- «... одежа в нього була якнайпростіша: вузька куртка з рукавами, пошита з вичиненої шкіри якоїсь тварини хутром наверх, бронзове кільце, схоже на собачий ошийник...»
 - «... мав виконати свій обов'язок – назвати лицарів, котрі найдужче відзначились в бою»
- «Вона покійно кивнула головою, склала руки на грудях і звела очі до неба, начебто шукаючи там помочі, якої навряд чи могла сподіватися на землі»
- «...він воював за віру християнську. А нині його повалено не людською рукою, а волею Божою»
- «... один він у чорному обладунку, верхи на вороному коні, рослявому, високому і на вигляд дужому...»
- «...ясні блакитні очі під витончено вигнутими бровами, що надавали виразності чолу, були неначе спроможні й запалювати, і власкавлювати, і наказувати, і благувати.»
- «... його крицевий обладунок був щедро оздоблений золотим карбуванням, герб на щиті зображував молодого дубка, вирваного з корінням...»

4. Вивчення нового матеріалу.

Бесіда

- Які традиції існували в житті середньовічної Англії?
- Що цінувалося в житті людей цієї доби?
- Що вони любили і що загрожувало їм в цю добу?
- Які верстви населення зображує автор?

5. Словникова робота. (Запис в зошит)

Історичний колорит – наявність у творі, сцені чи описі, а також у мові персонажів прикмет історичного минулого. Це імена історичних героїв, описи старовинних звичаїв, згадки про історичні події тощо.

У романі «Айвенго» історичний колорит створюється за допомогою лексичних засобів увиразнення мовлення. До них належать: архаїзми, історизми, екзотизми, варваризми.

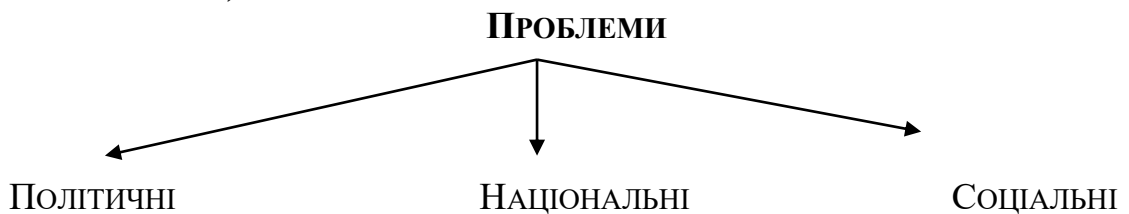
Архаїзми – застарілі слова, словосполучення, граматичні чи синтаксичні форми, які вийшли із широкого вжитку й перейшли до так званого пасивного запасу лексики. До них належать слова, що називають предмети й поняття, які самі по собі не є застарілими, але для їх позначення користуються іншими словами.

Історизми – слова, застарілі через те, що вийшли з ужитку предмети або явища, які вони позначають.

Екзотизми - слова, що передають назви реалій із життя інших народів і не мають точних відповідників у мові, до якої вони потрапили. В художній літературі використовуються з метою створення незвичайної, екзотичної атмосфери, що посилює емоційне враження, а також для передавання етнографічних особливостей тієї місцевості, про яку розповідається у творі.

Варваризми - слова іншомовного походження, які вживаються поряд із своїми відповідниками у тій чи іншій мові, але остаточно не засвоюються нею. В тексті художнього твору варваризми передаються або мовою запозичення, або національною мовою.

6. ПРОБЛЕМИ, ПОРУШЕНІ У ТВОРІ

Політичні проблеми – Річард – Джон (боротьба за владу). Принц Джон і норманська верхівка не визнають саксів за рівних, загарбують їх маєтки, принижують їх,

Національні проблеми – нормани зневажають традиції та звичаї саксів, насаджують свою культуру.

Соціальні проблеми – боротьба між феодалами й селянами, йоменами, котрі найбільше страждали від феодальних міжусобиць.

7.Робота з текстом.

Елементом створення історичного колориту є використання описів одягу героїв. Вальтер Скотт докладно й точно описав одяг різних верств суспільства.

- Як були одягнені сакси, а саме —Седрік Сакс?(зачитати цитати)
- Як поводитися сакси?
- Як Седрік ставився до норманів?

8.Слово вчителя.

Як уже зазначалося, заслугою В.Скотта було те, що він не просто створив жанр історичного роману, а й увів у нього елементи пригодницького роману. Такий прийом не залишив байдужими читачів різного віку й сприяв ще більшій популярності твору.

Згадайте, що означає поняття «пригодницький роман»?

9.Бесіда

- Яка, на вашу думку, роль пригодницьких елементів у романі «Айвенго»?
- На долю яких героїв випало найбільше пригод?
- Які з пригод Айвенго вам запам'яталися найбільше?
- З якими героями пов'язані романтичні пригоди?
- Хто переживає таємне кохання?
- Як ви гадаєте, чи могла би Ребекка стати суперницею Ровени?

- Чому вона цього не зробила?
- З якими героями пов'язаний традиційний для пригодницького роману мотив викрадення, нападу розбійників?
- Яке ваше ставлення до Ребекки та її батька?

10. Робота з таблицею. Своєрідність історичних романів Вальтера Скотта

Сюжет	Герої	Конфлікти	Історичний підхід	Авторська позиція	Мова
Поєднання історичних фактів з художнім вимислом.	Історичні особи і вигадані персонажі.	Історичні конфлікти поєднуються з соціальними, національними, моральними.	Історію показано в русі.	Поєднання реалізму та романтизму	Стиль наближений до епохи, але мова сучасна.

V. Підсумки.

1. Слово вчителя.

Урок добігає кінця. Говорити можна ще дуже багато. А це означає, що твір не залишив вас байдужими. Ви вмієте вдумливо читати.

Що винесли ви з цього уроку?

2. Продовжте речення.

- Мені запам'яталося...
- Вважаю, що...
- На мою думку, цей твір...

3. Скласти сенкан

«Айвенго».

Історичний, величавий.

Розповідає, знайомить, розкриває.

Широка панорама середньовічної Англії.

Роман.

VI. Домашнє завдання. Підручник, с.61 №1-6 (усно)